

*Łukasz K. Kozłowski**

REFORMY WSPIERAJĄCE WZROST ZATRUDNIENIA NA WĘGRZECH W LATACH 2010–2013

Streszczenie. Celem artykułu jest szczegółowe przedstawienie reform tworzących warunki dla wzrostu poziomu zatrudnienia, które zostały wprowadzone na Węgrzech w latach 2010–2013. Po zaprezentowaniu rezultatów wybranych, przeprowadzonych dotychczas badań empirycznych oraz wynikających z nich rekomendacji dla kształtu polityki gospodarczej, zarysowano makroekonomiczny kontekst przeprowadzonych zmian. Następnie scharakteryzowano wprowadzone reformy z zakresu polityki rynku pracy, ubezpieczeń społecznych, a także systemu podatkowego. W podsumowaniu, omówiono dotychczasowe efekty prowadzonej polityki oraz wpływające z nich wnioski.

Słowa kluczowe: polityka rynku pracy, system podatkowy, reformy gospodarcze, zatrudnienie.

1. WPROWADZENIE

We współczesnym dyskursie publicznym wskazuje się niekiedy na brak reformatorskich działań obecnych europejskich rządów. Jako kontrastujący z tym obrazem przykład państwa, gdzie konsekwentnie realizowano w przeszłości długofalową politykę wspierania rozwoju gospodarczego, wskazuje się m.in. Irlandię, której produkt krajowy brutto per capita jeszcze w 1985 r. był o ponad połowę niższy niż w Stanach Zjednoczonych, a w ciągu zaledwie 20 lat luka ta zmalała do ok. 10% (OECD, 2005). Awersję do dokonywania poważniejszych zmian można tłumaczyć skłonnością polityków do uciekania przed podejmowaniem trudnych decyzji, fragmentacją sceny politycznej uniemożliwiającej stworzenie stabilnego rządu zdolnego do realizowania konkretnego programu, a także preferencjami wyborców, którzy przedkładają bieżące korzyści wynikające z finansowanego wzrostem długu publicznego podnoszenia wydatków budżetowych nad pozytywne efekty reform strukturalnych, które pojawiają się dopiero w przyszłości.

W tym kontekście polityka realizowana przez rząd Viktora Orbána może budzić szczególne zainteresowanie. Rządząca Węgry koalicja Fidesz-KDNP zdobyła w wyborach parlamentarnych w 2010 r. większość 2/3 mandatów, umożliwiającą nie tylko samodzielne tworzenie rządu, lecz także dokonanie zmian w konstytucji. Dawało to możliwość wprowadzenia gruntownych reform, w tym

* Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Kolegium Zarządzania i Finansów.

tych związanych ze sposobem funkcjonowania systemu podatkowego oraz rynku pracy. Celem niniejszego artykułu jest przybliżenie zmian dokonywanych na Węgrzech od 2010 r., mających wpływ na poziom zatrudnienia oraz aktywność ekonomiczną ludności, co powinno ponadto pomóc w określeniu, czy wspomniana szansa na przeprowadzenie pożądaných reform została właściwie wykorzystana.

2. REFORMY WSPIERAJĄCE WZROST ZATRUDNIENIA I ROZWÓJ GOSPODARCZY W KONTEKŚCIE BADAŃ EMPIRYCZNYCH

W ostatnich dekadach przedmiotem badań coraz częściej staje się wpływ struktury opodatkowania na wzrost gospodarczy, co potencjalnie mogłoby się stać źródłem jakichś rekomendacji odnośnie do kształtu prowadzonej polityki gospodarczej oraz stanowić impuls do przeprowadzania kolejnych reform. Część badań empirycznych wskazuje, że dynamika wzrostu produktu krajowego brutto nie jest determinowana jedynie przez skalę fiskalizmu, lecz także przez udział poszczególnych rodzajów podatków oraz przedmiot opodatkowania. Gdyby wnioski te były słuszne, możliwe byłoby przeprowadzenie reform gospodarczych stymulujących wzrost gospodarczy, które byłyby jednocześnie neutralne z punktu widzenia finansów publicznych.

Wyniki badań przeprowadzonych na panelu 21 krajów należących do Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) wykazały, iż istnieje negatywna korelacja pomiędzy skalą opodatkowania podatkiem dochodowym a dynamiką wzrostu PKB per capita. Taka zależność jest najbardziej nasiloną w przypadku podatku CIT. Opodatkowanie konsumpcji oraz nieruchomości najbardziej sprzyja natomiast wzrostowi gospodarczemu. Obserwowana jest również negatywna zależność pomiędzy stopniem progresji podatkowej a tempem rozwoju ekonomicznego (Arnold, 2008). Oznacza to, że reformy polegające na zmniejszeniu skali opodatkowania czynników produkcji (pracy i kapitału) oraz wprowadzeniu liniowej stawki podatku dochodowego, przy równoczesnym zniwelowaniu ubytku dochodów budżetowych poprzez podniesienie poziomu opodatkowania konsumpcji, powinny przynieść pozytywne skutki w postaci przyspieszenia tempa wzrostu gospodarczego. Należy jednocześnie zaznaczyć, iż optymalna polityka w zakresie podatków uzależniona jest również od stawianych przed nią celów – nie zawsze najważniejszym z nich jest wspieranie rozwoju ekonomicznego, lecz na przykład redystrybucja dochodów.

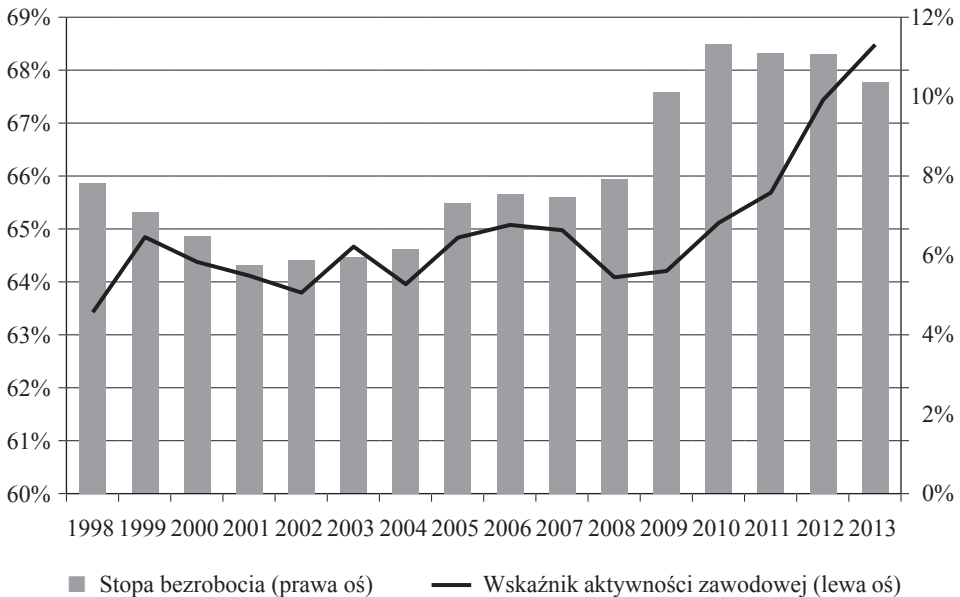
Poziom opodatkowania pracy nie pozostaje również bez wpływu na rynek pracy. Jak wskazuje OECD, wysokie pozapłacowe koszty pracy wpływają negatywnie na poziom podaży pracy (OECD, 2011). Wymienione powyżej reformy powinny zatem pozytywnie wpływać także na wielkość zatrudnienia. Innym sposobem na realizację tego celu może być ponadto prowadzenie aktywnej polityki rynku pracy. Jej głównymi instrumentami są: pośrednictwo pracy, doradztwo za-

wodowe, szkolenia, subsydiowanie zatrudnienia, a także bezpośrednie tworzenie miejsc pracy. Wskazuje się na ich pewną skuteczność w walce z bezrobociem na poziomie mikroekonomicznym, chociaż ich efektywność bywa również podawana w wątpliwość (Wap, 2013). Metaanaliza istniejących badań empirycznych wskazuje na to, że najlepsze efekty przynosi prowadzenie polityk o średnio- oraz długookresowym horyzoncie czasowym, zwłaszcza związanych z organizacją szkoleń oraz staży zawodowych. Stosunkowo najsłabsze są natomiast rezultaty subsydiowania tworzenia miejsc pracy w sektorze publicznym (Card, Kluge, Weber, 2010). Kolejnym środkiem oddziaływania na rynek pracy są dostosowania w zakresie polityki społecznej. Analizy empiryczne wykazują, że im większa hojność systemów opieki socjalnej, tym mniejsza jest przeciętna w społeczeństwie skłonność do podejmowania aktywności zawodowej. Sposobem na rozwiązanie tego problemu może być obniżenie takiego rodzaju świadczeń oraz skrócenie okresu ich wypłacania, chociaż posunięcie to jest – w przypadku wielu krajów – nieakceptowane społecznie (Filges, Geerdsen, Jørgensen, Knudsen, Kowalski, 2013).

3. MAKROEKONOMICZNY KONTEKST WĘGERSKICH REFORM

W latach 1997–2006 dynamika wzrostu PKB na Węgrzech oscylowała wokół 4%, z maksymalnym przedziałem odchyłeń dodatnich i ujemnych wynoszącym poniżej 1 punktu procentowego, przejawiając nieznaczny trend wzrostowy. Jego załamanie nastąpiło w 2007 roku, kiedy to produkt krajowy brutto wzrósł o zaledwie 0,1%. Rok 2008 przyniósł nieznaczne odbicie, lecz wówczas zaczęły być odczuwalne skutki światowego kryzysu finansowego, za sprawą którego w następnym roku Węgry doświadczyły bardzo głębokiej recesji. W latach 2010–2011 odnotowywano nieznaczny wzrost gospodarczy, natomiast w kolejnym roku PKB ponownie zaczął spadać, w wyniku czego bezwzględny poziom aktywności gospodarczej wciąż pozostaje na istotnie niższym poziomie niż przed kryzysem. Na przełomie 2013 i 2014 r. widoczne stały się oznaki ożywienia gospodarczego.

W kontekście istniejących teorii cykli koniunkturalnych, w analizowanym okresie można zaobserwować wystąpienie pełnego cyklu Juglara (Dal-Pont LeGrand, Hagemann, 2005) w okresie 1996–2007, a więc w górnym przedziale przewidywanego czasu trwania cyklu wynoszącego od 7 do 11 lat. Dane z kolejnych lat zaburzają ten obraz, lecz należy je uznać za rezultat wyjątkowego wydarzenia, jakim był światowy kryzys finansowy. Natomiast zamiast 40-miesięcznego cyklu Kitchina (Maddison, 1991), w przypadku Węgier występuje jeszcze krótszy cykl o długości około 24 miesięcy, najlepiej widoczny w okresie relatywnie stabilnej dynamiki wzrostu PKB, kiedy to po każdym wzroście dynamiki w ciągu jednego roku, w następnym następował jej spadek (Ruschinski, 2006).

Rys. 1. Wybrane wskaźniki rynku pracy na Węgrzech w latach 1998–2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych węgierskiego głównego urzędu statystycznego (Központi Statisztikai Hivatal).

W drugiej połowie lat 90. XX wieku bezrobocie na Węgrzech systematycznie malało. W 2001 roku osiągnęło ono relatywnie niski poziom 5,6%. Kolejne lata przyniosły wzrost stopy bezrobocia, jednak do 2007 roku wskaźnik zatrudnienia wciąż rósł, co świadczy o rosnącej w tym okresie aktywności zawodowej węgierskiego społeczeństwa. Recesja roku 2009 znacznie pogorszyła sytuację na rynku pracy. Stopa bezrobocia w 2010 r. wyniosła 11,2%. Charakterystyczny dla Węgier jest względnie niski poziom aktywności zawodowej ludności kraju. Jak wynika z danych Eurostatu, stopa zatrudnienia osób w wieku 20–64 lat na Węgrzech osiągnęła w 2011 roku drugą najniższą po Grecji wielkość wśród krajów Unii Europejskiej (55,8%).

4. POLITYKA RYNKU PRACY ORAZ REFORMY PODATKOWE NA WĘGRZECH W LATACH 2010–2013

W 2010 roku na Węgrzech było zatrudnionych 3,781 mln osób, co stanowi ok. 55,4% ogółu populacji w wieku 15–64 lat. Wielkość tego wskaźnika była najniższa spośród wszystkich państw Unii Europejskiej, a średnia stopa zatrudnienia w krajach Wspólnoty była wyższa o prawie 9 punktów procentowych (Wozow-

czyk, Massarelli, 2011). Dlatego drugi rząd Viktora Orbána określił doprowadzenie do powstania miliona nowych miejsc pracy do 2020 r. jako jedno ze swoich głównych zadań. W Narodowym Programie Reform cel ten został sformułowany w inny sposób – wzrost stopy zatrudnienia osób w wieku 20–64 lat do 75% w 2020 roku (Magyar Köztársaság Kormánya, 2011). Do końca kadencji rządu w 2014 r. założono, że powinno powstać 300 tys. nowych miejsc pracy, zaś do 2015 roku – 400 tys. (Nemzetgazdasági Minisztérium, 2011b).

Istotnym sposobem węgierskiego rządu na tworzenie nowych miejsc pracy jest pozytywne oddziaływanie na czynniki o charakterze podażowym w gospodarce. Ożywienie gospodarcze, jakie miałyby nastąpić w wyniku tych działań, w konsekwencji doprowadziłyby do zwiększenia zatrudnienia. Jednymi z najważniejszych narzędzi służących do realizacji tego zadania są poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej oraz zmiany w kodeksie podatkowym.

Innym z podjętych środków w celu realizacji postawionych założeń było wprowadzenie Narodowego Programu Publicznego Zatrudnienia. Jest to program będący przejawem aktywnej polityki rynku pracy, oparty o zasady określane mianem *workfare*, łączący w sobie cechy programów pomocy społecznej z tworzeniem dofinansowywanych przez instytucje państwowe miejsc pracy dla osób wywodzących się z grup społecznych najbardziej zagrożonych ubóstwem, bezrobociem oraz społecznym wykluczeniem. Jego koszt oszacowano na 64 mld HUF (ok. 870 mln zł) w 2011 r. oraz przewidywano, że skorzysta z niego ok. 220 tys. osób. Najważniejszym z zaimplementowanych w ramach tej inicjatywy rozwiązań jest zmiana sposobu przyznawania zasiłków dla bezrobotnych. Zgodnie z obowiązującymi od 1 stycznia 2011 r. zasadami, odmowa uczestnictwa w zaproponowanej formie publicznego zatrudnienia skutkuje utratą uprawnień do dalszego otrzymywania świadczeń, co ma – w założeniu – motywować bezrobotnych do większej aktywności. We wrześniu 2011 r. zlikwidowano dwustopniowe zasiłki dla osób poszukujących pracy, zastępując je jednostopniowym świadczeniem o wymiarze 60–100% minimalnego wynagrodzenia, przysługującym przez 90 dni osobom ubezpieczonym. Tymczasowe miejsca pracy tworzone są w ramach projektów zgłaszanych przez jednostki samorządu terytorialnego, kościoły, a także organizacje życia społecznego, które następnie podlegają ocenie przez urzędy pracy lub inne jednostki. Przez wprowadzenie mechanizmu konkurencji oraz umożliwienie podejmowania decyzji o sposobie wydatkowania środków na poziomie lokalnym dąży się do poprawy jego efektywności. Wraz z momentem wprowadzenia Programu, realizacja pozostałych projektów związanych z kreowaniem publicznego zatrudnienia została przerwana, zarówno na szczeblu centralnym, jak i samorządowym. Związane jest to z dążeniem do silniejszego skoordynowania rozproszonych dotąd działań pomocowych z tego zakresu. Zgodnie z Narodowym Programem Zatrudnienia ustanowione zostały cztery nowe formy publicznego zatrudnienia:

1. **Krótkoterminowe zatrudnienie publiczne** – organizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, kościoły oraz organizacje życia społecznego.

Jego beneficjenci zatrudnieni są na pół etatu, na okres nie dłuższy niż 4 miesiące. Procedura aplikacji o środki przez samorządy została znacząco uproszczona. Decyzja o przyznaniu wsparcia jest podejmowana przez urzędy pracy w ciągu 8 dni. Zakładana liczba beneficjentów wynosi 170 000 osób rocznie.

2. Długoterminowe zatrudnienie publiczne – organizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, kościoły oraz organizacje życia społecznego. W założeniu osoby korzystające z tej formy wsparcia miałyby być zatrudnione do pracy związanej ze świadczeniem podstawowych usług przez samorządy oraz realizacją różnorodnych projektów użytecznych z punktu widzenia społeczności lokalnych. Beneficjenci programu są zatrudnieni na okres od 2 do 12 miesięcy w wymiarze 6–8 godzin dziennie. Pokrywane jest 70–100% sumy wynagrodzenia oraz składek na ubezpieczenie społeczne oraz do 20% pozostałych kosztów związanych z zatrudnieniem pracownika. Ostateczna ocena projektu następuje w ciągu 30 dni. Zakładana liczba beneficjentów wynosi 15 000 osób rocznie.

3. Ogólnokrajowe programy zatrudnienia publicznego – inicjowane przez administrację rządową. Osoby objęte wsparciem mogą być zatrudniane przy zalesianiu, utrzymaniu lub modernizacji dróg oraz linii kolejowych, realizacji projektów związanych z kanalizacją i gospodarką wodną, a także walce ze skutkami ewentualnych katastrof naturalnych lub innych nieprzewidzianych zdarzeń. Wsparcie przyznawane jest na maksymalnie 12 miesięcy. Zakładana liczba beneficjentów wynosi 25 000 osób rocznie.

4. Zatrudnienie bezrobotnych osób w przedsiębiorstwach prywatnych dofinansowane ze środków publicznych – wsparcie przyznawane jest na co najwyżej 8 miesięcy, jednak warunkiem jego otrzymania jest podjęcie zobowiązania przez przedsiębiorstwo do dalszego zatrudniania pracownika po upływie tego czasu przez co najmniej połowę długości okresu, w trakcie którego udzielana była publiczna pomoc. W ramach programu pokrywane jest do 70% wynagrodzenia pracownika oraz składek na ubezpieczenie społeczne płaconych przez pracodawcę. Zakładana liczba beneficjentów wynosi 9000 osób rocznie.

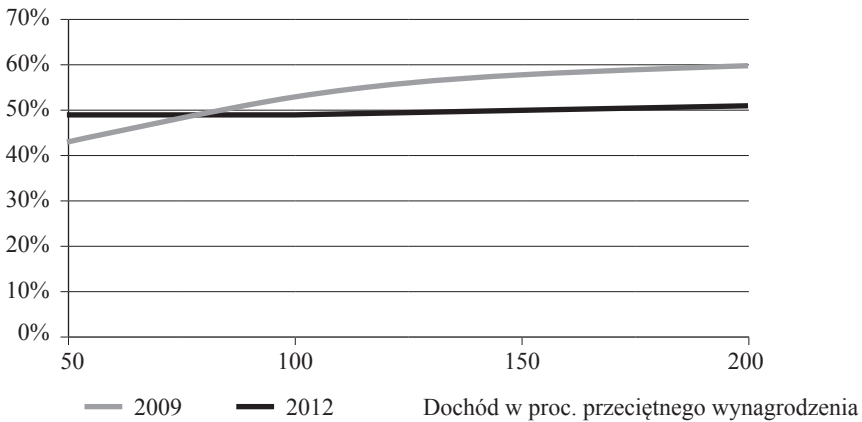
Jedną z najważniejszych przyczyn niskiego wskaźnika zatrudnienia na Węgrzech jest duża liczba relatywnie młodych emerytów oraz osób pobierających rentę z tytułu niezdolności do pracy. We wrześniu 2010 r. było w tym kraju 2,926 mln osób korzystających ze świadczeń rentowych lub emerytalnych, z czego 24,9% stanowili renciści. W 2007 r. 12% spośród wszystkich osób w wieku 20–65 lat pobierało renty, podczas gdy średnia dla krajów OECD wynosiła 5,8% (Nemzetgazdasági Minisztérium, 2011a). Aby zmienić tę sytuację, zgodnie z ustawą uchwaloną jeszcze w czasie rządów MSZP, wiek emerytalny na Węgrzech został podniesiony do 62 lat zarówno dla mężczyzn, jak i kobiet, a do 2022 roku wzrośnie do 65 lat. Rząd Fidesz-KDNP zlikwidował natomiast możliwość przechodzenia na wcześniejszą emeryturę przed ukończeniem ustawowego wieku emerytalnego oraz zniósł emerytury powiązane z rentami z tytułu niezdolności do pracy.

Wprowadzenie znaczących zmian w systemie podatkowym również należało do najważniejszych zadań, które postawił przed sobą w 2010 r. rząd Viktora Orbána. Deklarowanym celem reform miała być poprawa pozycji konkurencyjnej kraju, zmniejszenie uciążliwości procesu ustalania wymiaru podatku, ochrona gospodarczego interesu narodowego, poprawa kondycji sektora finansów publicznych, realizacja celów społecznych oraz zasady sprawiedliwego opodatkowania, a także poprawa sytuacji demograficznej Węgier.

W 2010 r., obowiązywały na Węgrzech dwie stawki podatku dochodowego od osób fizycznych: 17% do 5 mln HUF (ok. 68 tys. zł) podstawy opodatkowania oraz 32% w przypadku, gdy podstawa opodatkowania przekracza tę kwotę. Do dochodu stanowiącego podstawę opodatkowania wliczane były również składki płacone na ubezpieczenie społeczne oraz zdrowotne, w wyniku czego wynosiła ona 127% rzeczywiście osiągniętych dochodów. Nie była przewidziana również kwota dochodu wolna od podatku. Osoby zatrudnione mogły jednak skorzystać z ulgi podatkowej (17%), wynoszącej maksymalnie 15 100 HUF (ok. 205 zł) miesięcznie, jeśli ich roczne dochody nie przekraczały 3 188 000 HUF (ok. 43 tys. zł), lub z obniżonej ulgi podatkowej (12%), w przypadku osiągnięcia rocznych dochodów nie wyższych niż 4 698 000 HUF (ok. 64 tys. zł) (PKF Network, 2010). W wyniku wprowadzonych zmian, od 2011 r. obowiązuje liniowa stawka podatku dochodowego, wynosząca 16% podstawy wymiaru. Jest ona jednolita dla wszystkich dochodów, niezależnie od ich źródła, co ma przyczynić się do uproszczenia systemu podatkowego. Ponadto, wprowadzona została kwota wolna od podatku w wysokości dwukrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. W 2012 r. modyfikacji uległ sposób obliczania podstawy opodatkowania, w wyniku której w przypadku osób, których roczny dochód nie przekracza 2 424 000 HUF (ok. 33 tys. zł), składki na ubezpieczenie społeczne nie są już wliczane do podstawy wymiaru podatku dochodowego (Deloitte, 2011). Rok później, płacone składki całkowicie przestały być doliczane do podstawy opodatkowania, w wyniku czego efektywna stawka opodatkowania zaczęła wynosić 16% (Deloitte, 2012). Ulga podatkowa, z której mogli korzystać pracownicy, była stopniowo likwidowana. Związane z nią progi dochodowe, w skali miesięcznej, zostały obniżone w 2011 r. do odpowiednio 266 000 HUF (ok. 3600 zł) oraz 392 000 HUF (ok. 5300 zł). W kolejnym roku ulga ta przestała obowiązywać. Dotychczas obowiązujące podatkowe ulgi prorodzinne, które przysługiwały wyłącznie rodzinom posiadającym troje lub więcej dzieci, zostały zastąpione bardziej rozbudowanym systemem wsparcia. Od 2011 r. możliwe jest odliczanie od podstawy opodatkowania 62 500 HUF (ok. 850 zł) miesięcznie za każde dziecko w przypadku posiadania jednego lub dwojga dzieci, natomiast rodziny posiadające troje lub więcej dzieci mogą odliczać 206 205 HUF (ok. 2800 zł) miesięcznie za każde dziecko. Małżonkowie mogą wzajemnie dzielić się przysługującymi im z tego tytułu ulgami. Na skutek tego osoba posiadająca troje dzieci nie płaci wcale podatku dochodowego, jeśli jej miesięczne dochody nie przekraczają 487 000 HUF (ok. 6600 zł),

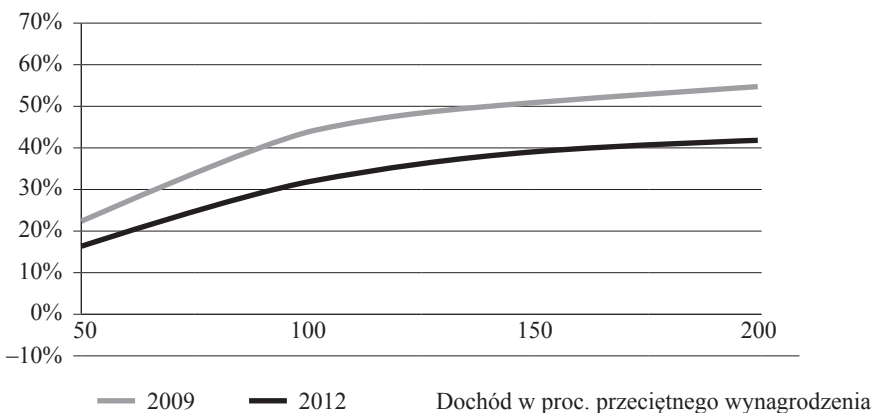
podczas gdy przeciętne miesięczne wynagrodzenie na Węgrzech w 2011 r. wynosiło ok. 210 000 HUF (ok. 2850 zł) (Kierzenkowski, Ladányi, 2012).

Jak pokazują rys. 3 i 4, opisane zmiany w istotny sposób wpłynęły na zmianę kształtu oraz położenia krzywej reprezentującej klin podatkowy, w zależności od osiąganego przez podatnika dochodu. Ogólny poziom opodatkowania dochodów oraz obciążeń niepodatkowych zmalał, natomiast wielkość klina podatkowego odnosząca się do osób nieposiadających dzieci pozostaje niemalże niezmienna, niezależnie od wielkości wypracowywanych dochodów.

Rys. 2. Szacowany klin podatkowy na Węgrzech w latach 2009 i 2012 w przypadku osoby nieposiadającej dzieci

Źródło: Kierzenkowski, Ladányi (2012).

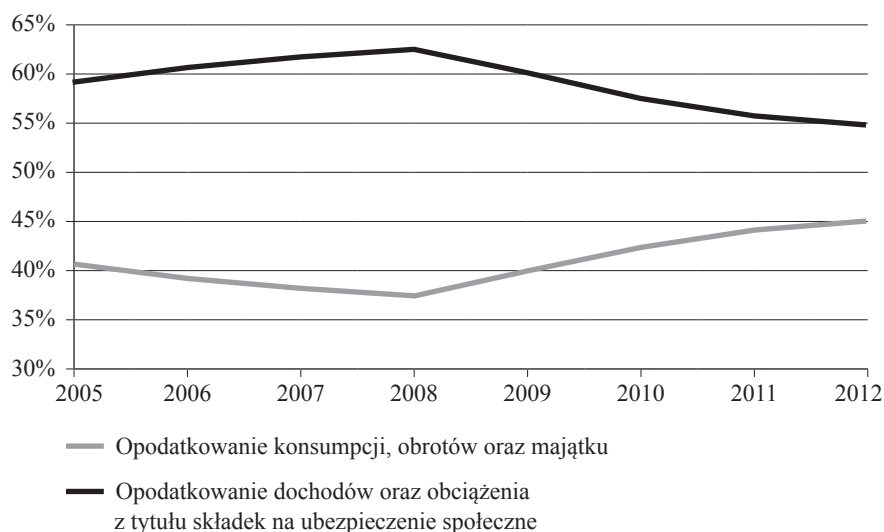

Rys. 3. Szacowany klin podatkowy na Węgrzech w latach 2009 i 2012 w przypadku małżeństwa z jednym źródłem dochodu posiadającego dwoje dzieci

Źródło: Kierzenkowski, Ladányi (2012).

Na początku lipca 2010 r. uchwalono również zmiany w podatku od dochodów przedsiębiorstw. Dotychczasowa stawka 19% została obniżona do 10%, jednak dotyczyła ona jedynie dochodów nieprzekraczających 500 mln HUF (ok. 6,8 mln zł), natomiast krańcowa stopa opodatkowania zysków wyższych od tej kwoty pozostała na niezmiennym poziomie. Zgodnie z przyjętą ustawą, od 2013 r. miała obowiązywać liniowa stawka CIT w wysokości 10%, bez względu na wielkość podstawy opodatkowania. Jednak później rząd wycofał się z tego pomysłu i w parlamencie przegłosowane zostało prawo, które anulowało uchwaloną już obniżkę CIT dla przedsiębiorstw o dochodach wyższych niż 500 mln HUF (Feher, Gulyas, 2011).

Wprowadzone zmiany przyczyniły się do nasilenia zmian w strukturze opodatkowania, polegających na wzroście udziału dochodów z podatków nałożonych na konsumpcję, obroty przedsiębiorstw oraz majątek, kosztem wpływów z tytułu opodatkowania dochodów z pracy oraz pozostałych źródeł, a także składek na ubezpieczenie społeczne. Do 2008 r. obserwowana była odwrotna tendencja. Nowa struktura – w swoim założeniu – ma zwiększyć konkurencyjność węgierskiej gospodarki oraz sprzyjać zwiększaniu zatrudnienia dzięki niższym pozapłacowym kosztom pracy, a także prowadzić do wzrostu stopy oszczędności krajowych, co miałyby w przyszłości przełożyć się na dodatkowe środki przeznaczone na inwestycje.

Rys. 4. Zmiany w strukturze opodatkowania według źródła w relacji do całkowitych dochodów podatkowych węgierskiego sektora finansów publicznych w latach 2005–2012

Źródło: *Tax Policy of a Reformed Hungary. Steps towards a transformed tax system.*

5. PODSUMOWANIE

W pierwszym kwartale 2014 r. liczba osób zatrudnionych na Węgrzech wzrosła do 4,078 mln. To rekordowa wielkość, nienotowana nawet w okresie poprzedzającym globalny kryzys finansowy. Wynik ten osiągnięto w warunkach niskiej dynamiki wzrostu gospodarczego – nawet recesja z 2012 r. nie powstrzymała wzrostu stopy zatrudnienia. W większości rozwiniętych gospodarek obecnie coraz częściej obserwuje się natomiast zjawisko wzrostu bez zatrudnieniowego. Słabe wyniki węgierskiej gospodarki w analizowanym okresie pozwalają sądzić, że pozytywne zmiany na rynku pracy wynikały w istotnej mierze z kształtu prowadzonej w tym czasie polityki gospodarczej.

Należy jednak podkreślić, że jak dotąd głównym skutkiem wprowadzonych reform był wzrost aktywności zawodowej węgierskiego społeczeństwa, czemu nie towarzyszył równie znaczący spadek stopy bezrobocia. Pozwala to sądzić, iż istotny wpływ na wzrost podaży pracy na Węgrzech miało ograniczenie dostępu do świadczeń socjalnych osobom nieposzukującym pracy. Osiągnięty wzrost poziomu zatrudnienia (o ok. 359 tys. osób w okresie od I kw. 2010 do I kw. 2014) wynika ponadto w przeważającej mierze z działań prowadzonych w ramach Narodowego Programu Zatrudnienia (zakładana liczba ich beneficjentów wynosi ok. 220 tys.). Nie jest pewne, czy po wygaszeniu tych form aktywnych polityk rynku pracy, osoby z nich korzystające będą w stanie znaleźć pracę w innych miejscach.

W kwietniu 2014 r. odbyły się na Węgrzech kolejne wybory parlamentarne, w wyniku których koalicja Fidesz-KDNP zachowała większość 2/3 mandatów. Oznacza to, że dotychczasowa polityka w odniesieniu do rynku pracy najprawdopodobniej będzie kontynuowana. Pozwoli to lepiej ocenić długofalowe skutki węgierskich reform, w szczególności tych o strukturalnym charakterze. Należy pamiętać, że zgodnie z obietnicą złożoną wyborcom przez premiera Viktora Orbána, liczba nowych miejsc pracy, powstałych w latach 2010–2020, powinna osiągnąć milion. Utrzymanie dotychczasowego tempa wzrostu zatrudnienia będzie zapewne trudne do osiągnięcia, a ewentualna realizacja tego celu stanowiłaby silne potwierdzenie skuteczności wprowadzonych reform.

BIBLIOGRAFIA

- Arnold J. (2008), *Do tax structures affect aggregate economic growth?*, „OECD Economics Department Working Paper”, 643.
- Card D., Kluve J., Weber A. (2010), *Active Labor Market Policy Evaluations: A Meta-Analysis*, „NBER Working Paper”, No. 16173.
- Dal-Pont Legrand M., Hagemann H. (2005), *Business Cycles in Juglar and Schumpeter: From crisis theory to business-cycle theory. The contribution of Clément Juglar (1819–1905)*, 9th annual conference of the European Society for the History of Economic Thought, University of Stirling.
- Deloitte (2011), *Hungary Highlights 2012*, International Tax.

- Deloitte (2012), *Tax law changes adopted for 2013*, Tax News+.
- Feher M., Gulyas V. (2011), *Hungary Walks Tightrope on Corporate Taxes*, „The Wall Street Journal”, 21.04.
- Filges T., Geerdsen L. P., Jørgensen A. M. K., Knudsen A. S. D., Kowalski K. (2013), *Unemployment Benefit Exhaustion: Incentive Effects on Job Finding Rates: A Systematic Review*, „Campbell Systematic Reviews” 4.
- Kierzenkowski R., Ladányi T. (2012), *Work Incentives and Recent Reforms of the Tax and Benefit System in Hungary*, OECD Economics Department Working Papers, No. 944, OECD Publishing.
- Maddison A. (1991), *Dynamic Forces in Capitalist Development*, Oxford University Press.
- Magyar Köztársaság Kormánya (2011), *National Reform Programme of Hungary based on the Széll Kálmán Plan*.
- Nemzetgazdasági Minisztérium (2011a), *A contradictory support system*.
- Nemzetgazdasági Minisztérium (2011b), *The New National Public Employment Programme*.
- Nemzetgazdasági Minisztérium (2012), *Tax Policy of a Reformed Hungary. Steps towards a transformed tax system*.
- OECD (2005), *Economic Policy Reforms: Going for Growth*, OECD Publishing.
- OECD (2011), *Taxation and Employment*, OECD Tax Policy Studies.
- PKF Network (2010), *Hungary Tax Guide 2010*.
- Ruschinski M. (2006), *Investigating the Cyclical Properties of World Trade*, „Ifo Working Paper”, No. 30.
- Wap S. (2013), *Aktywne polityki rynku pracy – dobry sposób na walkę z bezrobociem?*, Analiza FOR, 3.
- Wozowczyk M., Massarelli N. (2011), *European Union Labour Force Survey – Annual results 2010*, Eurostat, Statistics in focus 30.

Łukasz K. Kozłowski

REFORMS PROMOTING EMPLOYMENT GROWTH IN HUNGARY, 2010–2013

Abstract. The purpose of the article is to present in detail the reforms aimed at increasing employment levels that were introduced in Hungary in the years 2010–2013. After presenting the results of selected empirical research conducted to date and its implications for economic policy recommendations, macroeconomic context of implemented measures is outlined. Labour market policy, social insurance and tax law reforms are then characterized. In final remarks, the effects of implemented policies and the conclusions resulting from their analysis are given.

Keywords: labour market policy, tax system, economic reforms, employment.